06

රජගෙදරින් මෙහෙණවරට

අතීත සම්බුද්ධ ශාසනය බැබළවූ ගිහි පැවිදි ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවෝ ආදර්ශවත් බවින් අනූන වෙති. එම චරිත පිළිබඳ ව ලියැවී ඇති ගද්‍ය පද්‍ය නිර්මාණ අධ්‍යයනය කිරීමෙන් ඒ බව පැහැදිලි වේ. පැවිදි ශ්‍රාවිකා චරිත අතර ප්‍රජාපතී ගෝතමී චරිතය හා යසෝදරා චරිතය ප්‍රමුඛ වේ. එයට ප්‍රධානතම හේතුව ඒවා බුද්ධ චරිතය හා බැඳී පැවැතීම පමණක් ම නොවේ. පුද්ගල ජීවිත ආලෝකවත් කර ගැනීමට උපකාරී වන ආදර්ශ සමුදායක් එම චරිත තුළ අන්තර්ගත ව තිබීම ය. රජ ගෙදර පැවැති අනන්ත සම්පත් හැර දමා පැවිදි ව මෙහෙණවරක වැඩවෙසෙමින් ආධ්‍යාත්මික සුවය ලැබූ එකී මෙහෙණින් වහන්සේලාගේ චරිතාපදාන විමසා බැලීමෙන් ඉහත සඳහන් කරුණු තවදුරටත් තහවුරු කරගත හැකි ය.

මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිය

බුද්ධමාතා යන ගරු නාමයෙන් හැඳින්වෙන මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී දේවිය දෙව්දහනුවර අංජන රජුගේ හා යසෝදරා දේවියගේ දෙවන දියණියයි. වැඩිමහල් දියණිය මහාමායා වූවා ය. මේ දෙදෙනා ම සුදොවුන් මහරජතුමාගේ බිසෝවරුන් වූ අතර මහාමායා කුමරිය අගබිසව වූවා ය. ඇය සිදුහත් කුමරු ඉපදී සත් දිනකින් කලුරිය කිරීමෙන් අනතුරුව අගබිසෝ තනතුරට පත් වූයේ මහා ප්‍රජාපතීගෝතමී දේවියයි. ඇය නන්දා නම් වූ දියණියගේ හා නන්ද නම් පුතණුවන්ගේ මවයි. ළදරු වියේ සිටි නන්ද කුමරු හදාවඩා ගැනීම කිරි මවුවරුන්ට බාර කළ ඇය සිදුහත් කුමරු හදාවඩා ගැනීමේ වගකීම බාර ගත්තා ය. තම මවුකුසින් උපන් පුත් කුමරුට මෙන් ම සැලකිලි සත්කාර දක්වමින් සෙනෙහෙබර මවක වශයෙන් තම යුතුකම් නොපිරිහෙලා ඉටු කිරීමට ඇය වගබලා ගත්තා ය. බිළිඳු වයසේ පමණක් නොව ළමා හා තරුණ වයසේ දී ද ඕ තොමෝ කුමරු වෙනුවෙන් ඉටු විය යුතු යුතුකම් මැනවින් ඉටු කළා ය. සිදුහත් කුමරු ගිහිගෙය හැර යාම දැඩි සෝකය දනවන කරුණක් වූ බැවින් ඇය කල් ගෙවූයේ කඳුළු පිරි දෙනෙතිනි. පසුව එම දුක සමනය කරගනු ලැබුවේ තම පුත් නන්ද කුමරුන් ගැන සිතීමෙනි. සුදොවුන් රජතුමා ඒ වන විට නන්ද කුමරුට රජකම ලබා දීමට කටයුතු සංවිධානය කර තිබුණි. එහෙත් නන්ද කුමරුගේ අභිෂේකය (ඔටුනු පැලඳීම) විවාහය හා ගෘහ ප්‍රවේශය යන මංගල්‍ය තුන ම එළඹි දිනයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නන්ද කුමරු ද පැවිදි කරවූ සේක. එය ප්‍රජාපතී ගෝතමී බිසවගේ ශෝකී බව තව තවත් වර්ධනය කරලීමට හේතුවිය. මේ වනවිට සෝවන් ඵලයට පත් ව

සිටි තමන් ද පැවිදි කරවන ලෙසට ප්‍රජාපතී ගෝතමී බිසව කළ ඉල්ලීම ද බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළ සේක.

මේ අතර රෝහිණී නදියේ ජලය බෙදා ගැනීම අරබයා ශාක්‍යයන් හා කෝලියයන් අතර ගැටුමක් ඇති වූ අතර එය නිරාකරණය කිරීම පිණිස බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දහම අසා කුමාරවරු පන්සියයක් දෙනා පැවිදි වූහ. ඉක්බිතිව ඔවුන්ගේ බිසෝවරුන්ට ද පැවිදි වීමේ අවශ්‍යතාව ඇතිවිය. එම පිරිස මුලින් ම තම අදහස දන්වා සිටියේ ප්‍රජාපතී ගෝතමී දේවියටයි. ඇය එම කුමාරිකාවන් පන්සිය දෙනා කැටුව බුදුරදුන් වැඩ සිටි කිඹුල්වත් නුවර නිග්‍රෝධාරාමයට ගියා ය. ඔවුහු බුදුරදුන් දෙපා වැඳ එකත්පස්ව සිට පැවිද්ද ආයාචනා කළහ. බුදුරදුන් එම දෙවන ඉල්ලීම ද ප්‍රතික්ෂේප කළේ කාන්තා පැවිද්දට සුදුසු කාලය නොවන බව සඳහන් කරමිනි. එයට ප්‍රතිචාර දක්වමින් ඔවුන් එතැනින් නික්ම ගියේ සුදුසු කල පැමිණි විට නැවතත් එම ආයාචනය කිරීමේ අරමුණ ඇතිව ය.

දිනක් ප්‍රජාපතී ගෝතමී දේවිය සියතින් ම සළු දෙකක් සකස් කොට බුදුරදුන්ට පිළිගැන්වීමට සූදානම් වූවා ය. බුදුරදුන් එය සංඝයාට පූජා කරන ලෙස අනුදැන වදාළහ. ප්‍රජාපතීගෝතමී දේවියගේ ඉල්ලීම වූයේ එය බුදුරදුන් වෙනුවෙන් ම සකස් කළ බැවින් උන් වහන්සේ ම පිළිගත යුතු බවයි. පසුව බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි අරුත් පැහැදිලි කර දෙමින් සඟසතු කොට පිදූවිට එය තමන් වහන්සේට ද කළ පූජාවක් වන බව පෙන්වා දුන් සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්බුද්ධත්වයට පත්ව වසර පහක් ඉකුත් වන විට සුදොවුන් පිය මහරජු රහත් ව පිරිනිවන් පා තිබිණ. එකල බුදුරදුන් වැඩ සිටියේ විශාලා මහනුවර කූඨාගාර ශාලාවේ ය. රජ මැදුර තුළ හුදෙකලා ජීවිතයක් ගත කළ ප්‍රජාපතීගෝතමී බිසව නැවත වතාවක් පැවිද්ද අපේක්ෂා කළා ය. මුලින් මේ සඳහා සම්බන්ධ වූ ශාක්‍ය කුමාරිකාවන් පන්සිය දෙනා ද සහභාගි කරගෙන බුදුරදුන් මුණ ගැසීමට යාමට තීරණය කළේ ඒ අනුව ය. ඔවුහු හිස මුඩු කරගෙන කසාවත් හැඳ පා ගමනින් ම දුර බැහැර පිහිටි කූඨාගාර ශාලාවට යෑමට සූදානම් වූහ. ඥාතීන් වූ ශාක්‍ය හා කෝලිය කුමාරවරුන් මේ පිරිස රථවලින් රැගෙන යාමට උත්සාහ කළ ද එම ඉල්ලීම ඇය ප්‍රතික්ෂේප කළේ තම අරමුණ ඉටුකර ගැනීමට එය ද බාධාවක් වේ යැයි සිතූ නිසා ය. ඔවුහු යොදුන් එකසිය පනහක් දුර ගෙවා පා ගමනින් විශාලා මහනුවර කූටාගාර ශාලාව දක්වා ගමන් කළහ.

ගමන් වෙහෙසින් පීඩාවට පත්ව සිටි ප්‍රජාපතී ගෝතමී බිසව ඇතුළු පන්සියයක් දෙනා කූටාගාර ශාලාව දොරටුව අබියස රැඳී සිටියහ. මේ පිරිස දුටු ආනන්ද තෙරණුවෝ එම ස්ථානයට වැඩම කොට එසේ රැඳී සිටීමට හේතු විමසා සිටියහ. ඔවුහු තමන් සියලු දෙනා ම පැවිද්ද අපේක්ෂාවෙන් රැඳී සිටින බව පැවසූහ. ආනන්ද තෙරණුවෝ බුදුරදුන් වෙත වැඩම කළහ. බුද්ධමාතාව ඇතුළු පිරිස පැවිද්ද අපේක්ෂාවෙන් දොරටුව අභියස

රැඳී සිටින බව දැනුම් දී එම පිරිසට පැවිද්ද ලබා දෙන ලෙස ආයාචනා කළහ. එම ඉල්ලීම බුදුරදුන් විසින් තෙවරක් ම ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදි. එවිට ආනන්ද තෙරණුවෝ බුදුරදුන්ගෙන් මෙසේ විමසා සිටියහ.

"ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස කිසියම් කාන්තාවක් සසුන් ගත ව විදසුන් වඩයි නම් ඇයට සෝවන් ආදී මාර්ග ඵල ලබා ගත නොහැකි ද?"

"ආනන්දයිනි, යම් ස්ත්‍රියක් පැවිදි ව වීර්ය වඩයි නම්, ඇයට ඇයගේ ස්ත්‍රී භාවය නිවනට බාධාවක් නොවේ."

එවිට ආනන්ද හිමියෝ ප්‍රජාපතීගෝතමී දේවිය සුළු මවක වශයෙන් නොව වැදූ මවක පරිද්දෙන් ගිහිකල බුදුරජාණන් වහන්සේට ලබාදුන් රැකවරණය හා සෙනෙහස ගැන සිහිපත් කරමින් ඇගේ උදාර ගුණ වර්ණනා කොට ඇයට පැවිද්ද ලබා දෙන ලෙස නැවතත් ආයාචනා කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එයට ප්‍රතිචාර දක්වමින් මෙසේ වදාළ සේක.

" ආනන්දයිනි, ප්‍රජාපතීගෝතමිය පැවිදි වනු කැමැතිනම් පෙර බුදුවරුන් දවස ශ්‍රාවිකාවන් පිළිගත් පහත සඳහන් අෂ්ට ගරු ධර්ම පිළිගැනීමෙන් ම ඇයට පැවිදි උපසම්පදාව හිමිවන්නේ යැ".

1. භික්ෂුණිය උපසම්පදා වී අවුරුදු සියයක් ගත වුව ද එදින ම උපසම්පදා වූ භික්ෂුවක දුටු විට හුනස්නෙන් නැගිටීම, නමස්කාර කිරීම ආදියෙන් ගරු සැලකිලි දැක්විය යුතු ය.
2. භික්ෂූන් වහන්සේලා නැති ප්‍රදේශවල ආරාමයන්හි භික්ෂුණිය වස් නොවිසිය යුතු ය.
3. අඩ මසකට වරක් වත් භික්ෂුණිය, භික්ෂූන් හමු වී පොහොය විචාරීම ද අවවාද ලබා ගැනීම ද කළ යුතු ය.
4. වස් විසූ භික්ෂුණිය, භික්ෂු - භික්ෂුණී යන දෙපක්ෂයේ (උභතෝ) සංඝයා ඉදිරියේ පවාරණය කළ යුතු ය.
5. භික්ෂුණියක අතින් ගරුක ආපත්තියක් (බලවත් වරදක්) සිදු වූ විට එයින් මිදී නැවත පිරිසිදු වීමට භික්ෂු - භික්ෂුණී යන උභතෝ සංඝයා ඇසුරෙහි වත් මානත්පුරා අබ්භාන නම් විනය කර්මය කළ යුතු ය.
6. භික්ෂුණිය උපසම්පදා වීමට පෙර ඒ සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්ති පුරමින් සික්ඛාමාණාවක වශයෙන් දෑවුරුද්දක් පුහුණු විය යුතු ය.
7. භික්ෂුණියක කිසි ම හේතුවක් නිසා වත් භික්ෂුවකට ආක්‍රෝෂ පරිභව නොකළ යුතු ය.
8. භික්ෂුණිය, භික්ෂූන්ට අවවාද නොකළ යුතු ය. භික්ෂුව භික්ෂුණීන්ට අවවාද කළ යුතු අතර භික්ෂුණිය ඒවා පිළිගත යුතු ය.

අෂ්ට ගරු ධර්ම නම් වූ මේ කරුණු අට ආනන්ද තෙරණුවෝ ප්‍රජාපතී ගෝතමී දේවියට දනුම් දී ඒවා පිළිගන්නේනම් ඇයට එය ම පැවිද්ද හා උපසම්පදාව වේයැයි දනුම් දුන්හ. එවිට ප්‍රජාපතී ගෝතමිය බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටින දිසාවට නමස්කාර කරමින් එම ධර්මයන් ඉහළින් ම පිළිගන්නා බවට තෙවරක් ම ප්‍රතිඥා දුන්නා ය. අෂ්ට ගරු ධර්ම පිළිගැනීමත් සමග ඇයට පැවිද්ද හා උපසම්පදාව හිමි විය. එතුමියත් සමග සිටි සෙසු කුමාරිකාවන්ට ද පැවිද්ද ලබා ගැනීමට අවස්ථාව උදා වුණි. මේ සියලු දෙනා පැවිද්ද ලබා ගැනීම භික්ෂුණී සමාජයේ සමාරම්භය විය. ඒ වන විට බුද්ධ ශාසනය ආරම්භ වී වසර පහක් ඉකුත් වී තිබුණි.

බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් බණ අසා කමටහන් ලබාගෙන වීර්ය වඩා භාවනා කළ ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණියෝ නොබෝ දිනකින් රහත් වූහ. එතුමියගේ පිරිවර පන්සියයක් වූ භික්ෂුණීන් වහන්සේලා ද බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද නන්දකෝවාද සූත්‍රය ශ්‍රවණය කොට රහත් බවට පැමිණියෝ ය. මෙසේ භික්ෂුණී සමාජය ආරම්භ වීමත් සමග බමුණු ඉගැන්වීම්වලින් පීඩාවට පත් බොහෝ කාන්තාවන්ට විමුක්තියේ දොරගුලු විවර විය. ඒ සඳහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිය ගත් උත්සාහය අපමණ ය. විශාලාවේ ලිච්ඡවී රජදරුවන් මෙහෙණවරක් කරවා ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිය ප්‍රමුඛ භික්ෂුණීන්ට පූජා කිරීමත් සමග භික්ෂුණී ආරාම ද ඇතිවිය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩවිසූ එක් අවස්ථාවක දී උන් වහන්සේ විසින් භික්ෂු භික්ෂුණීන් ඉදිරියේ ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිය චිරරාත්‍රඥ (ශාසනයේ දීර්ඝ කාලීන අත්දැකීම් ඇති) භික්ෂුණීන් අතර අග්‍රස්ථානයට පත් කරන ලදි. භික්ෂුණී සමාජයේ ප්‍රධානියා බවට ද පත් කෙරිණි. පසුව යසෝදරා දේවිය හා ජනපද කල්‍යාණී වැනි බිසෝවරු ද භික්ෂුණී සමාජයට ඇතුළත් වූහ. භික්ෂුණීන් වහන්සේලාගේ විනය පවත්වා ගෙන යාමට අදාළ භික්ඛුණී ප්‍රාතිමෝක්ෂය පනවන ලද්දේ ද ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණියගේ ඉල්ලීම අනුව ය. එසේ ම භික්ෂුණීන් වෙනුවෙන් පනවන ලද ඇතැම් විනය නීති වෙනස් කිරීමට පවා පෙළඹුණේ ඇයට කරන සැලකිල්ලක් වශයෙනි. විශේෂයෙන් ඇය දැඩිලෙස ගිලන් වූ අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇය විසූ මෙහෙණවරට වැඩම කර සුවදුක් විමසා බලා ධර්මය දේශනා කළහ. මේ වනවිට භික්ෂුණීන් වහන්සේලා වැඩවාසය කරන ආරාමයකට භික්ෂූන් වහන්සේලාට වැඩම කිරීම තහනම් විය. නමුත් රෝගී භික්ෂුණියකට සෙත් පැතීම සඳහා වැඩම කරලීම වරදක් නොවී ය. එය සිදු වූයේ මහාප්‍රජාපතී ගෝතමී මෙහෙණින් වහන්සේගේ ඉල්ලීම අනුව ය.

වයස අවුරුදු එකසිය විස්සේ දී ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණියට පිරිනිවන් පෑමට කාලය එළඹ ඇති බව වැටහිණ. ඊට පෙරාතුව බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක වැඳ පරිනිර්වාණය සඳහා අවසර ගැනීමට අදහස් කළ ඕ තොමෝ උන් වහන්සේ වැඩ සිටි විශාලා මහනුවර කූඨාගාර ශාලාවට වැඩම කළහ. එසේ වැඩම කොට ගාථා රැසකින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ වර්ණනා කළහ.

- ස්වාමීනි ඔබ වහන්සේට මා දක්වූ දරු සෙනෙහසට වඩා ඔබ වහන්සේගේ ශ්‍රාවිකාවක වන මට දක්වූ සෙනෙහස දහස් වාරයක් උතුම් ය. මම ඔබ වහන්සේට කිරි දී නළවා සැනසුවෙමි. ඔබ වහන්සේ මට දහම් අමා කිරි දී සසර දුකින් මුදවා සැනසූහ. මහා මුනීන්ද්‍රයන් වහන්ස, පුතුන් නැති ස්ත්‍රීහු ඔබ වහන්සේ වැනි පුත්හු ම ලබත්වා. රාජ මාතාව, බිසව යන නම් ස්ත්‍රියකට සුලබ ය. එහෙත් බුද්ධ මාතා යන නම අතිශයින් ම දුර්ලභ ය."

ඒ අවස්ථාවේ බුද්ධ මාතාවන් පිරිනිවන් පාන බව දිවැසින් දැක අසූ මහා ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා ද මෙම අවස්ථාවට වැඩම කළහ. මහා ප්‍රජාපතීගෝතමී තෙරණින් වහන්සේ මේ සියලු දෙනා වහන්සේගෙන් සමුගෙන බුදුරදුන් ඉදිරියේ ඍද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය දක්වා උන් වහන්සේගේ සිරිපතුල් වැඳ අවසර ගෙන ආරාමයෙන් බැහැර වීමට සූදානම් වූහ. එහිදී දුකට පත්ව සිටින භික්ෂුණීන් වහන්සේලා අමතා මෙවන් අවවාදයක් ද ලබාදුන්හ.

"ඉතින් ඔබ මට ගරු කරන්නේ නම් කළගුණ සලකන්නේ නම් සියලු දෙනා ම සද්ධර්මයේ පැවැත්ම කෙරෙහි මහත්සේ වීර්ය කළ යුතු ය. මගේ ඉල්ලීම නිසා ස්ත්‍රීන්ට ද පැවිද්ද ලැබුණි. එබැවින් ඔබ ද මා අනුව කටයුතු කරන්න. එය මට මහත් සතුටකි."

මේ ප්‍රකාශයෙන් පසු ආරාමයෙන් පිටතට වැඩම කළ ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණියට විශේෂ ගෞරවයක් වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ද මෙසේ වදාළහ.

"මහණෙනි, මේ බුද්ධ මාතාවෝ සියලු උත්තමයන්ගේ ගෞරවයට හිමිකාරියක් වන්නාහ. එබැවින් සැම දෙනා පසු පසින් ගමන් කරමු" අනතුරුව බුදුරජාණන් වහන්සේ ශ්‍රාවකයින් පිරිවරාගෙන විහාර දොරටුව දක්වා පසු පසින් ගමන් කළහ. එය බුදුරදුන්ගේ පළමු හා අවසාන පසුගමන් කිරීම විය. බුද්ධ මාතාවනට හිමි වූ උත්තම ආචාරය ද එය විය. එසේ බුද්ධ උපහාරය ලැබ පිරිනිවන් පෑ ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණියගේ ශ්‍රී දේහය ආනන්ද තෙරුන් වහන්සේගේ උපදෙස් මත ලිච්ඡවී රජ දරුවෝ ගරු බුහුමනින් යුතුව ආදාහනය කළහ. පසුව එතුමියගේ ධාතු තැන්පත් කොට ලිච්ඡවීන් විසින් ස්තූපයක් ද කරවන ලදි.

ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණියගේ චරිතයෙන් ගත හැකි ආදර්ශ

- සැබෑ දාරක ස්නේහයෙන් යුතු ගුණ ගරුක මවක් වීම
- අධිෂ්ඨාන පූර්වක ව කටයුතු කිරීම
- වඩාත් සාමකාමී පිළිවෙතකින් ඉල්ලීම් දිනා ගැනීමට කටයුතු කිරීම
- අනතිමානි ගුණයෙන් යුක්ත වීම
- නිසි නායකත්වය හා කැපවීම
- නිරහංකාර බව

භද්ද කච්චානා තෙරණිය

භද්දකච්චානා නම් රාහුල මාතාවයි. එනම් යසෝදරාවයි. බිම්බා දේවි නමින් ද එතුමිය ප්‍රකට ය. තම ස්වාමියා කෙරෙහි මහත් බැඳීමෙන්, පති භක්තියෙන් කටයුතු කළ බෞද්ධ කාන්තා චරිත අතර ප්‍රමුඛත්වය හිමිවන්නේ යසෝදරාවන්ට ය. ඒ නිසා ම බෞද්ධ සාහිත්‍යය තුළ වැඩි ඉඩක් යසෝදරා චරිතයට වෙන් වී ඇත. පැරණි සාහිත්‍යයට පමණක් නොව නූතන ගද්‍ය පද්‍ය නිර්මාණවලට ද එම චරිතය වස්තු විෂය වී ඇත. පැරණි ජනකවියා යසෝදරා චරිතය මැනවින් අවබෝධ කරගෙන කාව්‍ය නිර්මාණ කළ බවට එක් නිදසුනකි, යසෝදරාවත. ඇය ගේ සැබෑ පතිභක්තිය විචිත්‍රවත් කිරීමට ජන කවියා ගත් උත්සාහය පහත සඳහන් කවියෙන් මනාව පැහැදිලි වේ.

කැලේ තිබෙන කොයි දේවත් රස වේවා
මලේ බඹරු මෙන් පිරිවර ඇති වේවා
අච්චේ තිබෙන රුස්මාලා අඩු වේවා
ගච්චෙන් ගච්ච දිව මාලිග සැදේවා

යසෝදරාවතෙහි ඇතුළත් පද්‍ය එකසිය තිහ තුළ ම යසෝදරා දේවියගේ පතිභක්තිය මැනවින් ප්‍රකට වේ. එතුමියගේ මව සහ පියා වූයේ දඹදිව දෙව්දහ නුවර වාසය කළ සුප්‍රබුද්ධ රජතුමා සහ අමිතා නම් බිසව ය. දෙව්දත් කුමරු එක ම සොහොයුරා ය. එකල ශාක්‍ය ජනපදයේ විශිෂ්ට රූ සපුවකට හිමිකම් කියූ ජනපද කල්‍යාණි කුමරියටත් භද්දාකාපිලානි නම් වූ බ්‍රාහ්මණ කුමරියටත් වඩා විශිෂ්ට රූප සම්පත්තියෙන් යුතු වූවා ය. දහස් ගණන් ශාක්‍ය කුමාරවරු ඇය සරණ පාවා ගැනීමට අපේක්ෂාවෙන් පසු වූහ. සියලු ශාක්‍ය වංශික රජදරුවන් ඉදිරියේ සිදුහත් කුමරු තමා උගත් ශිල්ප දැක්වීමෙන් පසු සුප්‍රබුද්ධ පිය රජතුමා විසින් තම දියණිය සිදුහත් කුමරුට විවාහ කරදෙනු ලැබී ය. මේ දෙදෙනා එක ම දිනයේ උපන් අය වූහ. විවාහයෙන් පසු කිඹුල්වත් නුවර අගරජු බවට පත් සිදුහත් කුමරුගේ අග බිසව ලෙස ඇයට කිරුළ හිමි විය.

යුග දිවියට පත් යසෝදරා දේවිය සෙනෙහෙබර බිරිඳක වශයෙන් තම යුතුකම් නොපිරිහෙලා ඉටු කළා ය. පින්බර රාහුල පුතු ඉපදීමෙන් ඇය වාසනාවන්ත මවක් වූවා ය. පුතු උපන් දින ම සිදුහත් කුමරු ගිහිගෙය හැරයාම ඇයට ඉවසුම් නොදෙන වේදනාවක් විය. මෙතෙක් කල් ගෙවූ සොඳුරු ජීවිතය සිදුහත් කුමරුගේ අභිනිෂ්ක්‍රමණයත් සමග ඇයට අහිමි විය. මේ කාලයේ ශාක්‍ය කුමාරවරුන්ගෙන් ඇයට විවාහ යෝජනා ගලා ආවේ ය. නමුත් සිහිනෙනුදු එවන් කුමරුවකුගේ අත ගැනීම ඈ සිත් නොගත්තේ ය. ඕ තොමෝ තම පුත් රාහුල කුමරුන් සමග සුදොවුන් පිය මහ රජුගේ රැකවරණයෙහි විසුවා ය. ගිහිගෙය හැර පැවිදි වූ සිදුහත් බෝසතුන් පිළිබඳව සොයා බලමින් තම ජීවිතය ද එම ආදර්ශය අනුව ගෙවීමට යොමු වූවා ය. එතුමන් උස් ආසන මහ ආසන පරිහරණය කිරීමෙන්

වැළකී සිටින බව දැන ඇය ද ඒවායින් වැළකී සිටියා ය. ඇය දිනකට එක් වේලක් ආහාර ගැනීමටත් කසාවත් හැඳීමටත් යොමු වූයේ සිදුහත් තවුසාණන් එබඳු ජීවිතයක් ගත කරන බව දැන ගැනීමෙනි. එපමණක් නොව එතුමා කෙස් කලඹ කපා දමා හිස මුඩුකරගෙන සිටින බව දැන ඇය ද ඝන නීල වර්ණයෙන් යුත් දිගු කෙස්වැටිය කපා දැමුවා ය. සිදුහත් තවුසාණෝ නොබෝ දිනකින් බුද්ධත්වය ලබා තමන්ට ද විමුක්ති සුවය ලබාදීමට කටයුතු කරනු ඇතැයි යන ස්ථිර සිතුවිල්ලෙන් ඇය රාහුල පුතු ද රැකගනිමින් කාලය ගත කළා ය. ගිහිගෙය අතැර ගොස් සය අවුරුද්දකට පසුව සිදුහත් බෝසතුන් සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත් වූ බව අසා ඇය බොහෝ සෙයින් සතුටට පත් වූවා ය.

බුද්ධත්වයෙන් පළමු වර්ෂයේ බුදුරදුන්ගේ පළමු කිඹුල්වත් පුර ගමන සිදුවිය. ඒ පිය රජතුමාගේ ආරාධනාවකට අනුව ය. විසිදහසක රහතන් වහන්සේලා පිරිවරාගෙන වඩිනා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිගැනීමට යසෝදරා දේවිය පෙර ගමන් නොගියා ය. දෙවන දින රහතන් වහන්සේලා පිරිවරාගෙන මහ මග පිඩු සිඟා වඩිනා බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙස රාහුල කුමරුන් සමග ඇය බලා සිටියේ කඳුළු පිරි දෙනෙතිනි. දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණවලින් හා අසූ අනුව්‍යංජනයන්ගෙන් යුතුව සවණක් ඝන බුදුරැස් විහිදුවමින් මහ මග වඩින බුදුරදුන් රාහුල කුමරුගේ පියාණන් ලෙස හඳුන්වා දුන්නේ උන් වහන්සේගේ ගුණ වර්ණනා කරමිනි. පෙර දවස රජසැප විඳිමින් කල් ගෙවූ නගරයේ ම අද දවසේ බුදුරදුන් පිඩුසිඟා වැඩීම කිසිසේත් විඳදරා ගත නොහැකි විය. සුදොවුන් රජතුමාට ඒ බව දැන්වූයේ ද ඇයයි.

එවිට සුදොවුන් රජතුමා බුදුරදුන් වඩින පෙරමගට ගොස්, "ස්වාමීනී, අපට ලජ්ජා කරමින් පිඩුසිඟා වඩින්නේ කුමකට ද? මේ පිරිසට ආහාර ලබා දීමේ අපොහොසත්කමක් මට තිබේද?" යි බුදුරදුන්ගෙන් විමසා සිටියේ ය.

"මහරජ මේ අපේ වංශයේ සිරිත" යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ සුදොවුන් රජුට වදාළහ.

"ස්වාමීනි, අපේ වංශය මහා සම්මත ක්ෂත්‍රිය වංශයයි. එහි කිසිවකු සිඟමනේ ගොස් නැත," යනුවෙන් සුදොවුන් රජතෙමේ පැවැසුවේ ය.

"මහරජ, ඒ ඔබේ වංශයයයි. අපේ වංශය බුද්ධ වංශයයි. එහි චාරිත්‍රය මෙයයි," බුදුරජාණෝ වදාළහ.

ඒ වෙලාවේ රජතුමාගේ බලවත් ඉල්ලීම මත බුදුරදුන් ප්‍රමුඛ මහරහතන් වහන්සේ මාලිගයට වැඩම කරවා දන් පිළිගන්වනු ලැබිණි. දන් වළඳා අවසන් වූ පසු යසෝදරා දේවිය හැර රජමැඳුරෙහි සියලු දෙනා ම පැමිණ එකත්පස්ව උන්හ. සුදොවුන් රජතුමා යසෝදරා දේවියට ද එහි පැමිණෙන ලෙසට දන්වා යැවී ය. එයට ඇ ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ මේ අයුරිනි.

"සිද්ධාර්ථ කුමාරයෝ ඉතා දැඩි සිත් ඇත්තෝ ය. තපසට යන විට නොකියා ම ගියහ. උන් වහන්සේට මා පක්ෂපාතීව වාසය කර ඇත්නම් උන් වහන්සේ මා දැකීමට වැඩමවනු ඇත. එවිට මා කැමැති පරිදි වඳිමි."

සුද්ධෝදන රජතුමා ඒ බව බුදුරජාණන් වහන්සේට දන්වා සිටියේ ය.

එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ යසෝදරාවන්ගේ ගුණවත්කම සිහිකොට ඇය වෙසෙන මන්දිරයට පිය රජතුමාත් සමග වැඩම කළහ. දුක දරාගත නොහැකි වූ යසෝදරා දේවිය උන් වහන්සේගේ දෙපා මුල වැඳ වැටී හැඬුවේ පියකුගේ පා අල්ලා හඬන දියණියක පරිද්දෙනි. පසුව ඇය ලජ්ජාවෙන් යුතුව තමා කළ දේ සිහි කොට බියෙන් පසෙකට වූවා ය. අනතුරුව සුදොවුන් රජ තෙමේ ඒ මොහොතේ ඇගේ කඳුළෙන් බුදු සිරිපා තෙත් කිරීම වරදක් නම් එයට සමාව දෙන ලෙස ඉල්ලා සිටියේ ය. එසේ ම පසුගිය වසර හත තුළ පතිභක්තිය මඳක් හෝ අඩු නොකොට ඇය ගෙවූ ජීවිතය පිළිබඳව දීර්ඝ විස්තරයක් ද කළේ ය. එය අසා සිටි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙර භවයන්හි දී ද ඇය පතිභක්තියෙන් යුතුව දිවි ගෙවූ බව හැඟවූයේ චන්ද කින්නර ජාතකය දේශනා කරමිනි.

"රජතුමනි මැය රහත්වන ජාතියේ ඔබ වැනි මයිලණු කෙනෙකුගේ ආරක්ෂාව ඇති ව සිටිය දී මට පක්ෂපාතී ව කල් ගෙවීම පුදුමයක් නොවේ. පෙර නුවණ නොමේරූ අවධියෙහි ද සඳකිඳුරුව උපන් කල බරණැස් රජ මැය කෙරෙහි ඇති කරගත් ඇල්මෙන් හීයෙන් විද මා බිම හෙළා තමන්ගේ දොළොස් දහසක් පමණ වූ අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන්ට නායක කොට අගබිසෝ තනතුර ලබා දෙන්නෙමි යැයි ඉල්ලූ අවස්ථාවේ ද එයට අවනත නොවී මා කෙරෙහි ප්‍රේමයෙන් ඇයගේ පතිව්‍රතා ධර්මයේ අධිෂ්ඨානයෙන් මාගේ ජීවිතය රැක ගත්තා" යැයි දේශනා කරමින් එතුමියගේ ගුණ වර්ණනා කළහ. එයින් ඉමහත් සතුටට පත් යසෝදරා දේවිය බුද්ධ ශාසනයේ පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියා ය. ඇයගේ ඉල්ලීම එම අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළහ.

කිඹුල්වත්පුර දින කිහිපයක් වැඩ සිටි බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාක්‍යයන්ට ධර්මය දේශනා කළහ. හත්වන දිනයේ රජමාලිගයේ දානයට වැඩම කළ විට යසෝදරා දේවිය තම පුත් රාහුල කුමරුට පියාණන් පෙන්වා දායාද ඉල්ලාගෙන එන ලෙස දන්වා යැවූවා ය. පුත් රාහුල කුමරු ද බුදුරදුන් සමීපයට ගොස් දායාද ඉල්ලී ය. එවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ රාහුල කුමරුන් විහාරස්ථානයට රැගෙන ගොස් ශාසනික දායාද හිමිකර දෙමින් පැවිදි කරවූ සේක. ඒ පුවත දැන ගැනීමත් සමග ඇය දැඩිසේ කම්පාවට පත් වූවා ය. සිදුහත් කුමරු ගිහිගෙය හැරයාම නිසා හටගත් දුක ඇය විසින් තුනී කරගනු ලැබුවේ රාහුල පුතු නිසා ය. ඔහුගේ පැවිදි වීමත් සමග ඇය බලවත් ලෙස දුක් වූවා ය. එහෙත් ඇය එය ද සම සිතින් විඳ දරා ගත්තා ය. සුදොවුන් රජුගේ අභාවයත් සමග සසුන්ගත වීමේ අවශ්‍යතාව ඇයට තදින් දැනුණ ද ඒ වන විට භික්ෂුණී පැවිද්ද නොතිබුණි.

භික්ෂුණී පැවිද්ද ආරම්භ වීමෙන් පසු යසෝදරා දේවිය නන්ද කුමරුගේ බිසව වූ ජනපද කල්‍යාණිය ද සමග ගොස් ප්‍රජාපතිගෝතමී තෙරණින් වහන්සේගෙන් පැවිද්ද ලැබුවා ය. එතැන් සිට ඈ ප්‍රසිද්ධ වූයේ භද්දකච්චානා නමිනි. ඉතා කෙටිකලක දී භාවනා කොට රහත් වූ භද්දකච්චානා තෙරණියට එක්වර අසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් ආත්මභාව සිහි කිරීමට සමත් අභිඥා (විශිෂ්ට ඥානයක්) පහළ විය. එම ඥානය භික්ෂුණීන් අතරින් හිමිකරගත හැකි වූයේ භද්දකච්චානා තෙරණියට පමණි. ඒ තුළින් කාන්තාවනට ද නුවණ දියුණු කර ගැනීමෙන් උසස් ඥානයක් ලබාගත හැකි බව එකල සමාජයට පෙන්නුම් කිරීමට ද හැකිවිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂුණීන්ට තනතුරු ප්‍රදානය කරන අවස්ථාවේ භද්දකච්චානා තෙරණියගේ එම සුවිශේෂී හැකියාව හැඳින ඇය අභිඥාලාභීන් අතර අග්‍රස්ථානයට පත් කළහ. පැවිද්ද ලබාගත් දින පටන් භද්දකච්චානා තෙරණිය ශාසන අභිවෘද්ධිය වෙනුවෙන් මහත් කැපවීමකින් ක්‍රියා කළා ය. ඒ අතර ඇයට දරුණු උදරාබාධයක් වැලඳුණි. රාහුල හිමියන් ඇය බැහැදැකීමට භික්ෂුණී ආරාමයට වැඩිය විට එම රෝගී තත්ත්වය දැන ගැනීමට ලැබුණි. ප්‍රතිකාර විමසීමේ දී අඹ පැණි පානයෙන් එය සුවපත් කරගත හැකි බව එතුමියගෙන් දැන ගන්නට ලැබුණි. රාහුල හිමියෝ තම ගුරු හිමියන් වූ සැරියුත් තෙරණුවන්ට ඒ බව දන්වූහ. උන් වහන්සේ කොසොල් රජමාලිගයට වැඩම කොට අඹ පැණි ලබාගෙන විත් භද්දකච්චානා තෙරණියට පිළිගැන්වූහ. එම පානයෙන් තෙරණිය සුවපත් වූවා ය.

වයස අවුරුදු හැත්තෑ අටේ දී එතුමිය පිරිනිවන් පාන්නට තීරණය කරනු ලැබුවේ බුදුරදුන් ජීවමාන සමයේ ම එය සිදුවිය යුතුයැයි යන අදහස ඇතිව ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි විශාලා මහනුවර කූටාගාර ශාලාවට වැඩම කොට තම අදහස දන්වූවා ය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අනුදැනුම ඇතිව ප්‍රාතිහාර්ය දක්වූ භද්දකච්චානා තෙරණියෝ පෙර ආත්ම භවයන්හි තොරතුරු ප්‍රකාශ කොට බුදුරදුන්ගේ සිරිපා නමස්කාර කර අවසර ගෙන පිරිනිවන් පෑ සේක.

යසෝදරා චරිතයෙන් කාන්තාවන්ට ලබා ගත හැකි ආදර්ශ

- පති භක්තියෙන් කටයුතු කළයුතු බව
- නැදි මයිලණුවන්ට යටහත් ව, කීකරු ව විසියයුතු බව
- ගුණගරුක මෑණි කෙනකු වියයුතු බව
- නිරහංකාර වියයුතු බව
- චාම් සරල ජීවන රටාවක් පවත්වාගෙන යායුතු බව
- නිකැලැල් චරිතයකින් යුක්ත වියයුතු බව
- විශිෂ්ට ඥානයෙන් යුක්ත වියයුතු බව
- ඕනෑම ගැටලුවක දී ඉවසීමෙන් කටයුතු කළයුතු බව

සාරාංශය

රජ ගෙදර පැවැති සම්පත් හැර දමා පැවිදි ව මෙහෙණි අසපුවක වැඩ වෙසෙමින් ආධ්‍යාත්මික සුවය ලැබූ රහත් මෙහෙණින් වහන්සේලා අතර මහා ප්‍රජාපතීගෝතමී තෙරණිය හා භද්දකච්චානා තෙරණිය සුවිශේෂ වෙති. එසේ වන්නේ මේ දෙදෙනා ම බුද්ධ චරිතය හා ඍජු සබඳතාවක් පැවැතීම පමණක් ම නොව ආදර්ශවත් චරිතවලින් යුක්ත වීමත් ශාසන අභිවෘද්ධියට කළ උතුම් සේවයත් නිසා ය. විශේෂයෙන් ආධ්‍යාත්මික දියුණුවට ස්ත්‍රීත්වය බාධාවක් නොවන බව මේ චරිත දෙකෙන් දෙන වැදගත් ආදර්ශය වන්නේ ය. අද දවසේ අපේ ජීවන චරිත ගොඩ නගා ගැනීමට ද මේ චරිත බෙහෙවින් වැදගත් වනු ඇත.

ක්‍රියාකාරකම

1. මහා ප්‍රජාපතීගෝතමී තෙරණිය හා භද්දකච්චානා තෙරණියගේ චරිත තුළ ඔබ සිත්ගත් ගුණාංග දෙක බැගින් ලියන්න.

2. යසෝදරා චරිතය තුළින් පතිභක්තිය ඉස්මතු වන අවස්ථා දෙකක් නම් කරන්න.

3. "ප්‍රජාපතී ගෝතමී මෑණියෝ" යන මාතෘකාවට අදාළ ව ඔබ ලියන රචනයට ඇතුළත් කළ යුතු කරුණු පෙළ ගස්වන්න.

පැවරුම

- යසෝදරා දේවිය පිළිබඳව ලියැ වී ඇති කවි හා ගීත එකතු කොට කුඩා පොතක් සකස් කරන්න.